

RECOMANACIÓ 1/2019, de 12 de març, sobre la qualitat acústica dels menjadors escolars.

Aquesta Recomanació es redacta com a resposta a la Reclamació DC 039/2018 interposada per la comunitat educativa del CEIP [REDACTED] de Palma amb motiu de la seva preocupació per la qualitat acústica del Servei complementari de menjador escolar, ateses les condicions que preveuen els articles 27 i 28 del Reglament de drets de la ciutadania de Palma, BOIB núm. 36, de 03.03.2005 (RODC, en endavant).

ANTECEDENTS DE FET

Activada la tramitació prevista a l'article 30 del RODC, es va iniciar l'examen de la documentació i la classificació de les evidències enumerades a continuació:

PRIMERA. Ateses les manifestacions exposades, la Defensora va visitar el CEIP [REDACTED] i es va reunir amb l'equip directiu per conèixer directament la percepció quant a la deficient qualitat acústica de les instal·lacions. En aquesta entrevista es va manifestar també la preocupació de l'APIMA del centre per les conseqüències que el problema provocava en l'alumnat usuari del servei de menjador¹.

SEGONA. En termes generals, els serveis complementaris de menjador s'orienten actualment en el marc d'un Projecte educatiu de centre, entenent aquest servei com un espai més per educar els infants i joves, i es dissenyen les actuacions en funció dels factors que afecten a la qualitat global del servei. Es treballa, doncs, per millorar: la qualitat de les matèries primeres, l'elaboració de menús saludables, l'elaboració casolana, els hàbits socials, els hàbits higiènics, i també, en la mesura de les limitacions, la millora dels espais i l'ergonomia. El centre reclamant n'és un exemple, si bé la concreció de la reclamació ens permet centrar l'anàlisi de la situació en l'existència de renou en el moment i l'espai del servei de menjador i redactar una RECOMANACIÓ específica sobre l'afectació de la qualitat acústica als menjadors escolars.

TERCER. El tema del renou és el gran oblidat tant de les administracions com de les entitats i associacions educatives quan es parla del Servei dels Menjadors Escolars que tenen molt clar que els menjadors són un espai educatiu però no tenen tan present la important afectació que provoca el renou sobre les persones, quant a la salut física i psíquica. Per a l'anàlisi de la qüestió i per documentar les evidències sobre l'afectació en els menors des de la institució de la Defensora es va iniciar un recull de dades.

QUART. En data 25 i 26 d'abril de 2018 es va obtenir la primera referència significativa en el Congrés Internacional ACUSTICAT 2018, celebrat en la ciutat de Terrassa, on les ponències, els professionals i la participació d'estands d'empreses especialistes en acústica deixaven palès el vertader abast del problema, els avanços de les solucions tècniques actuals i les iniciatives correctores arreu de la Unió Europea.

CINQUÈ. Són abundants els documents i informes professionals relacionats amb l'afectació del renou a la salut però destaquen per la seva especificitat quant al renou en els centre educatius i en els menjadors escolars les conclusions de Bridget M Shield i Julie E Dockrell en *The effects of the noise on children at School: A review*², i les indicacions generals de l'informe de la World Health Organization – *Environment noise guidelines for the European Region*³.

En el primer document queda palesa la influència del so en el desenvolupament de les capacitats cognitives dels menors i l'afectació més directa en l'alteració del comportament. També queda palès que l'afectació del renou no és cap descobriment i que des dels anys 70 ja existien criteris per a l'edificació de centres educatius que tenien ben present el factor acústic assenyalant nivells de renou ambient interior de 35 dB LAeq, 30min, en aules de primària i de 45 dB LAeq, 30 min, en menjadors escolars i Reverberacions en llindars entre 0.6 i 0.8 segons. Atès l'interès tècnic de tot el document s'adjunta íntegrament al suggeriment.

¹ En el moment de la revisió final d'aquesta RECOMANACIÓ, l'equip directiu del CEIP [REDACTED] ha informat la Defensora que atesa la urgència per a la millora acústica, l'APIMA del centre i la Conselleria d'Educació (avançat prèviament del pressupost del centre i posteriorment compensat per l'IBISEC) varen cofinançar el projecte tècnic consistent en la instal·lació d'elements d'absorció acústica.

² Faculty of Engineering Science and Technology, South Bank University, London, 2003

³ http://www.euro.who.int/data/assets/pdf_file/0008/383921/noise-guidelines-eng.pdf?ua=1



En el segon document planteja que el renou és una molèstia percebuda de forma diferent per les persones i el que a un li molesta a altra li no li provoca cap destorb en aparença. No obstant això, existeixen evidències que demostren que el renou **té efectes en totes les persones** i segons l'WHO un dels col·lectius especialment sensible són els infants.

Es confirmen, doncs, també des de la WHO els efectes nocius que podrien modificar el desenvolupament cognitiu normal davant l'exposició a alts nivells de renou i per tant a les seves capacitats quan al rendiment, aprenentatge del llenguatge, comprensió lectora, dèficit d'atenció, ansietat i manca de motivació.

SISÈ. Per a la constatació del problema generalitzat s'ha contactat amb altres centres i s'ha confirmat la percepció que la qualitat acústica és un problema als Menjadors Escolars. Fetes amb els mitjans propis ens han comunicat registres de so pròxims a 85dB amb puntes de 100dB en el moment de màxima ocupació. Per fer-se una idea, 40dB representa el renou d'una Biblioteca o 80 dB la mitjana de renou de trànsit rodat o 100dB el renou d'un tub d'escapament de cotxe.

SETÈ. Finalment s'ha contactat amb la Direcció General d'Innovació i Comunitat de la Conselleria d'Educació-GOIB, responsable del seguiment de serveis complementaris i menjadors escolars, des d'on s'ha reconegut la complexitat del dia a dia en els menjadors escolars i també han comunicat el precedent d'actuacions en pavellons esportius escolars per a la millora de la qualitat acústica de les edificacions.

Els antecedents ens demostren l'existència d'un problema real en el que a més de les mesures educatives a l'abast de les comunitats educatives afectades, en ocasions requereixen de **l'actuació ineludible de les administracions titulars dels immobles per resoldre els problemes ocasionats pels factors físics dels espais** en què es desenvolupa el Servei de Menjadors Escolars. És en aquests cassos en els que atès el col·lectiu afectat i atesa la gravetat de les conseqüències cal analitzar la situació i actuar amb immediatesa.

FONTS DE DRET

<http://www.caib.es/govern/sac/fitxa.do?lang=es&estmat=5545&codi=1200702&coduo=1>

Legislació europea

La Directiva 2002/49/CE, de 25 de juny de 2002, sobre l'avaluació i gestió del renou ambiental, transposada a la legislació espanyola en el contingut de la Llei 37/2003, sobre el renou, assenyalava que "en el marc de la política comunitària s'ha d'abastar un grau elevat de protecció del medi ambient i la salut, i un dels objectius als quals ha de propendrir és la protecció contra el renou". Al seu article 1 indica que el seu objecte es "establir un enfocament comú adreçat a evitar, preveure o reduir amb caràcter prioritari els efectes nocius, incloent-hi les molèsties de l'exposició al renou ambiental". <http://sicaweb.cedex.es/docs/leyes/Directiva-2002-49-CE-Evaluacion-gestion-ruido-ambiental.pdf>

Legislació estatal

La Llei 37/2003, de 17 de novembre, sobre el renou, integra la transposició de la Directiva 2002/49/CE, de 25 de juny de 2002. És per això que reitera els principis, els mecanismes i els arguments anteriorment assenyalats, però a més conté múltiples disposicions que no es limiten a la simple transposició de la Directiva; vol promoure activament, mitjançant una adequada distribució de competències administratives i de l'establiment dels mecanismes oportuns, la millora de la qualitat acústica del nostre entorn.

L'objecte de la norma és "prevenir, vigilar i reduir la contaminació acústica, per a evitar i reduir els danys que d'aquesta es poden derivar per a la salut humana, els béns o el medi ambient". En el seu article 2 indica que "correspon als ajuntaments aprovar les ordenances en relació amb les matèries objecte de la llei. Així mateix, els ajuntaments hauran d'adaptar les ordenances existents i el planejament urbanístics a les disposicions de la llei i de les seves normes de desenvolupament". <https://www.boe.es/boe/dias/2003/11/18/pdfs/A40494-40505.pdf>

Real Decret 1367/2007, de 19 d'octubre, de desenvolupament de la Llei 37/2003, sobre la zonificació acústica on es determina l'àrea d'ús educatiu i dBs a les aules (40 dB) o als menjadors escolars (60dB).



La Llei 7/1985, de 2 d'abril, de bases de règim local, d'acord amb els quals els municipis detenen les competències en matèria de coordinació amb les administracions en matèria educativa i quant al manteniment dels centres públics dels que l'administració sigui titular http://noticias.juridicas.com/base_datos/Admin/l7-1985.t2.html#a25

Legislació autonòmica

Ens haurem d'ajustar al que preveu la Llei 1/2007, de 16 de març, contra la contaminació acústica de les Illes Balears, en què destaca l'article 12, en el qual es preveu els objectius de qualitat acústica per a espais específics en funció del desenvolupament de la llei estatal i es fa esment dels centres docents.

Quant a l'**Ordenança reguladora del renou i les vibracions**, BOIB núm. 4, de 09/01/2014, també aclarides les competències i les obligacions municipals sobre la matèria, destaca l'article 13.3.3. quant als objectius de qualitat acústica aplicables pels a l'espai interior habitable d'edificacions destinades a usos educatius entre d'altres, adreçant a les taules A i B de l'annex II. Segons aquestes taules el nivell límit de renou és de 35 dB per aules i la qualitat acústica aplicable als menjadors és de 60 dB.

Malgrat la seva importància tècnica, fora de discussió, no hem trobat en la normativa **indicadors de nivell límit de reverberació**, si bé als estudis tècnics consultats sempre es parla de nivells inferiors a 1 seg., preferentment entre 0.6-0.8 segons.

El Decret d'organització dels serveis administratius de l'Ajuntament, conegut com a *Decret de competències*, BOIB núm. 29, de 3 de març de 2016, indica la competència l'Àrea d'Educació i Esports a l'apartat III.a. i s'assenyala:

- a. Procurar els mitjans i recursos suficients per aconseguir una acció eficaç dels serveis al seu càrrec en matèria educativa.
[...]
- c. Mantenir contacte permanent amb els òrgans de l'Administració de l'Estat i de la Comunitat Autònoma, i altres organismes públics i privats que desenvolupin activitats i programes relacionats amb les competències delegades en matèria educativa.
- d. Assumir les relacions amb les diferents administracions educatives per a la creació, conservació, manteniment i vigilància de centres docents públics. [...]

I quant a l'Àrea Delegada d'Infraestructures i Accessibilitat a l'apartat I.1.e) del mateix Decret de competències, assenyala com a tasques d'aqueixa Àrea:

- a. Definir i executar actuacions de caràcter estructural i funcional per a garantir el funcionament operatiu i l'adequació normativa dels immobles de titularitat municipal i d'escoles públiques no gestionades pel Patronat Municipal d'Escoletes.
[...]
- i. Planificar i executar obres de millora i remodelació d'edificis municipals. [...]

RECOMANACIÓ

Atès que l'article 30.2 del **Reglament orgànic dels drets de la ciutadania de l'Ajuntament de Palma, publicat en el BOIB núm. 36, de 03.03.05**, atorga a la institució de la Defensora de la Ciutadania la possibilitat d'emetre advertiments, suggeriments o recomanacions en els casos en què s'estimi procedent, i atès que es considera l'existència d'un GREUGE, es redacta la següent RECOMANACIÓ sobre la qualitat acústica bans.

Atesos els fets acreditats, els informes rebuts i les fonts de dret exposades, queda demostrat, segons el paper de la Defensora, que:

PRIMER. Existeixen motius per a sol·licitar la intervenció municipal quant a la qualitat acústica en els Serveis de Menjador Escolar i que fins ara no es té precedent d'actuacions al respecte.

SEGON. Correspon a les comunitats educatives el disseny i execució d'un projecte educatiu del centre en què els menjadors escolars estiguin integrats amb garanties quant a la seva qualitat. Ara bé, si existeixen renous originats o agreujats per **factores físics de l'immoble**, susceptibles de millora tècnica, cal sol·licitar l'actuació de les administracions titulars dels mateix en funció de les competències i obligacions que li són pròpies.



TERCER. S'hauran de planificar actuacions que requeriran la coordinació entre Àrees municipals i també amb d'altres administracions públiques, que hauria de liderar la Regidoria d'Educació en virtut del Decret d'organització dels serveis administratius.

Per tot això, **es SUGGEREIX a l'Ajuntament ATENDRE LA QÜESTIÓ DE LA QUALITAT ACÚSTICA ALS CENTRES EDUCATIUS I DONAR RESPOSTA EFECTIVA** i es proposen les següents intervencions:

PRIMER. La redacció d'un projecte municipal per a determinar l'abast del problema en els centres educatius que disposen de Menjador Escolar. En ell s'hauran d'establir protocol de preferència, criteris d'actuació i les bases de coordinació, si escau, amb Patrulla Verda-Policia Local (en la realització de sonometries), Manteniment de centres-Infraestructures i/o amb els Serveis d'altres administracions competents en aquesta matèria, com ara la Direcció General d'Innovació i Comunitat Educativa o l'IBISEC de la Conselleria d'Educació i Universitat-GOIB, entre d'altres.

SEGON. L'atenció preferent en l'anàlisi de la situació d'aquells centres que denunciïn un problema de qualitat acústica per a l'aplicació de la solució tècnica més adequada.

Complementant la Recomanació a l'Ajuntament, **la Defensora s'adreça a la comunitat educativa invocant a la seva corresponsabilitat per RECORDAR el dret que tots tenim a un medi ambient de qualitat, també acústicament, i el deure de mantenir-lo**, com a eix essencial per a una educació de qualitat atesa la seva influència sobre els menors que faran de Palma un espai confortable i de benestar sostenible.

Es trasllada aquesta RECOMANACIÓ, a l'Administració i a la ciutadania, a través de la Comissió de Reclamacions i Suggestions, perquè es faci arribar a l'Àrea d'Educació i altres àrees que es considerin oportunes, i s'insta que es comuniqui a la Defensora l'acceptació o no, indicant en aquest darrer supòsit les raons en què es fonamenta la negativa.

Palma, 12 de març de 2019

Anna Moilanen Jaakola
Defensora de la Ciutadania

ANNA MAIJA MOILANEN JAAKOLA 21-03-2019 DC039/2018

